

Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

*cyilmaz@omu.edu.tr,
www.cevdetyilmaz.com.tr*

GİRİŞ

ZAMANIN KISA TARİHİ

- Çevrenin insan üzerindeki etkisi / hakimiyeti (determinizm) Sanayi Devrimine (1750-1800'lere) kadar olan süreç.
- İnsanın çevre üzerine etkisi / hakimiyeti (possibilizm) Sanayi Devrimi'nden (1800'lerden) 1980'lere kadar geçen süreç.
- İnsanın doğaya / çevreye uyumu (probabilizm), çevreyi tanıma ve ona uygun davranma, sürdürülebilir gelişme yenilenebilir kaynaklara yönelme, geri dönüşüm, «kıyamet ne zaman kopacak», «yiyin, için israf etmeyin».

- 1987 Brundtland Raporu, 1992 Rio, 2002 Johannesburg, 2012 tekrar Rio de Jenerio,
- BM 2015 **Sürdürülebilir Gelişme** (Sürdürülebilir Kalkınma / Sustainable Development) **Hedefleri**

- İklim değişimi nedir, iklim niçin değişiyor, küresel ısınma süreci nasıl işliyor?
- Yaşadığımız felaketlerle iklim değişimi arasında gerçekten bir bağ var mı?
- Bu felaketlerde insanın sorumlulukları yok mu?
- Yaşadığımız coğrafyadan haberimiz var mı? Coğrafyamızı tanıyor, ona uygun davranıyor muyuz?
- 11 Ağustos 2021 Batı Karadeniz sel felaketleri iklim değişiminin bir işareti mi?

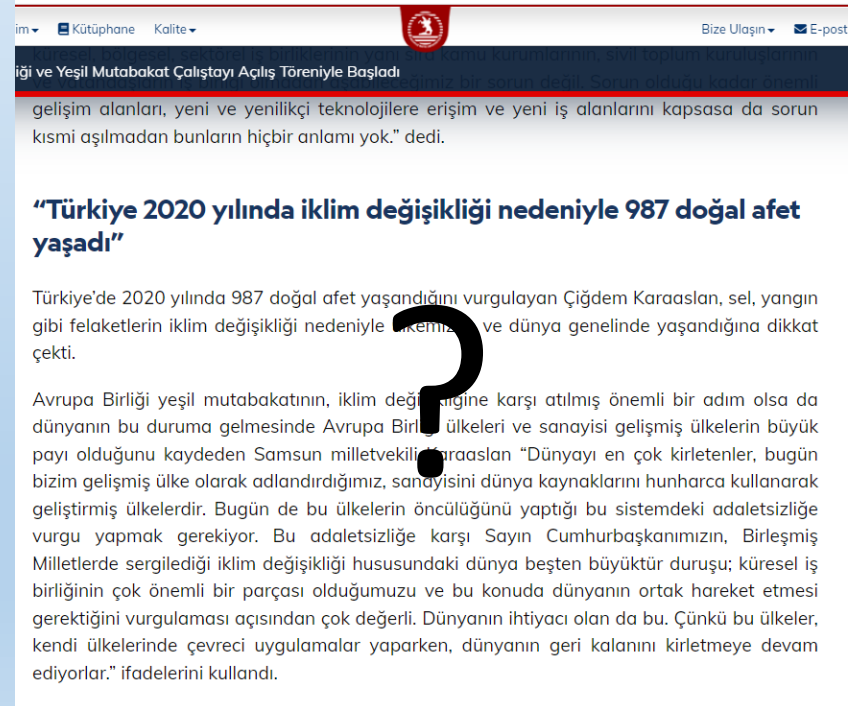
ŞİMDİ HEP BİRLİKTE

11 Ağustos 2021 Ayancık Sel-Taşkın Felaketine
yakından bir bakalım:

-11 Ağustos 2021'de Batı Karadeniz'de Sinop-Ayancık'tan Kastamonu-Bozkurt'a kadar olan sahada aşırı yağışlar sonucu büyük bir sel felaketi yaşanmıştır. Selden Ayancık ve Bozkurt ilçe merkezleri büyük ölçekte, Türkeli ve Çatalzeytin ilçe merkezleri ise nispeten daha küçük ölçekte zarar görmüştür. Bu selde Bozkurt'ta 62, Ayancık'ta 14 kişi ölmüştür.

-Bu sunumda örnek alan olarak seçtiğimiz Ayancık'ta sel felaketi Ayancık çayı ve kollarının getirdiği su, moloz ve Babaçay köyündeki orman deposundan katılan tomrukların etkisi ile katlanarak artmış ve hafızalara kazınan şu bildiğiniz görüntüler ortaya çıkmıştır.

-Bölgede yaşanan bu sel **İKLİM DEĞİŞİMİ**nin bir sonucu mu, yoksa coğrafi çevreyi tanımama, geçmişten ders çıkarmamaktan mı kaynaklanmıştır?

Ayancık - Babaçay

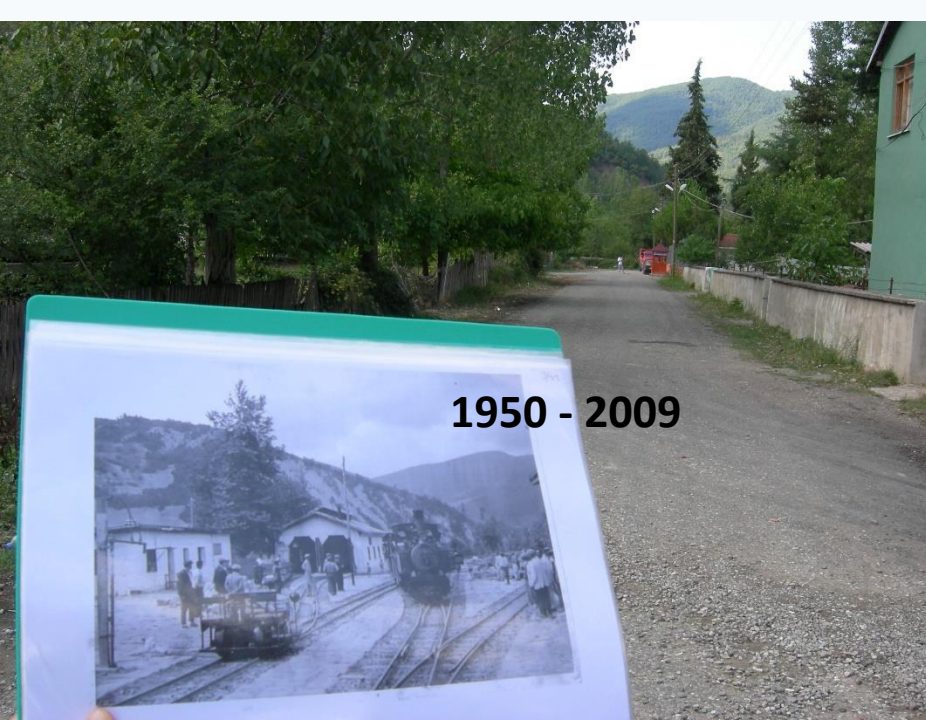
**1985 Ayancık-Babaçay
köyü heyelanı**

8.9.2009

**Afetzedeler için yapılan, fakat 11 Ağustos 2021 seli
ile tahrip olan Babaçay köyü, Makas mahallesi.**

8.9.2009

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

14.6.2013

29.08.2014

Afet Evleri

2020!

Babaçay Köyü
Makas Mh.
Afet Evleri

Tomruk Deposu

'Ortada tomruk var,
yandan geç!'

29.08.2014

Afet Evleri

Görüldüğü gibi hiç insan hatası yok!

Yağmur yağdı, dere taştı, tomruk kaçtı, evler gitti, insanlar öldü... Sebep: «iklim değişti»

Ayancık, Babaçay köyü Makas Mahallesi
Selden önce, selden sonra
8.9.2009 28.8.2021

Depoyu çay kenarına taşımışlar...

TOMRUK KATLİAMI

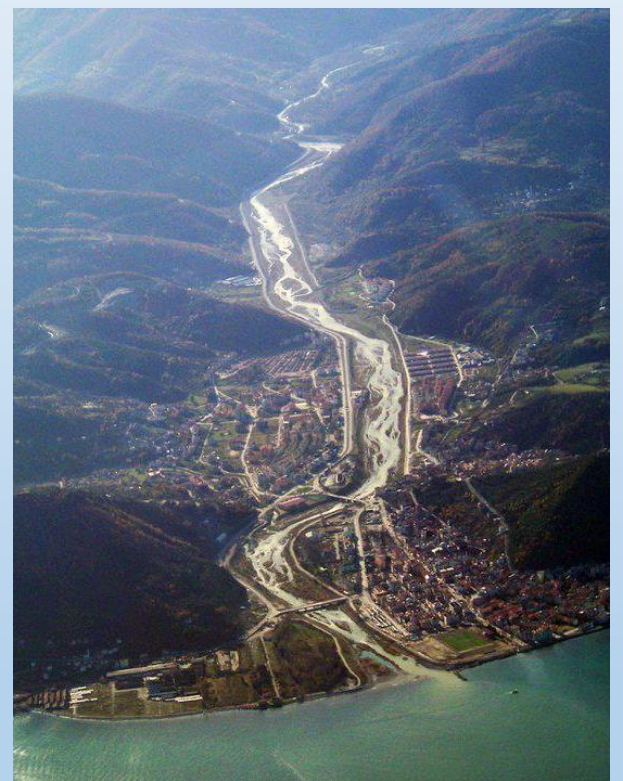
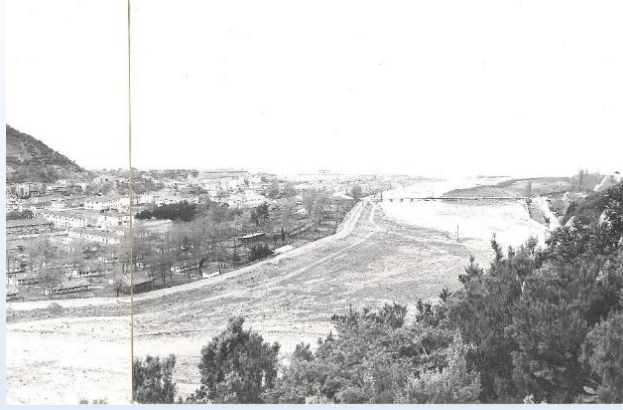
**37 yıl önceki afetten
sonra yapılan 47 ev yıkıldı**

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Ayancık'ta 60 yıl, 90 yıl geriye gidildiğinde akarsuyun hep yatağında aktığı görülür. Sonrasında «sen de çok genişsin» diyerek dozerlerle terbiye edip, sakın buradan dışarı çıkma demiş, set içine almışız. Fakat 11 Ağustos 2021'de «iklim değişince» olanlar olmuş!

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Selle birlikte denize kaçan tomrukların yaklaşık 200 km doğuda Samsun Atakum sahillerine çıkışı.

Sele kapılan tomrukların Ayancık kent içinde ev ve işyerlerine verdiği zarar.

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Afet öncesi ve afet esnasında Ayancık'ta 3 gün içinde metre kareye 270 kg yağış düştü. Bu selin sebebini yağışa, yağışlı iklim değişimine bağlamak en kolay yol. Fakat böyle yapmak doğru mu? Yoksa geçmiş de hatırlamak gerekir mi? Çünkü, geçmişten ders almak isteyenlere ders çooook.

Çarşamba Ovası

Uzunköprü

Burada üç husus çok önemli:

1-Yaylalar sahasından tertemiz doğan kaynaklar sahile (Karadeniz kıyı bandında yer alan il ve ilçe merkezlerine) ulaştığında artık içilebilir değil. Neden? Çünkü kaynaktan itibaren akarsu boyunca katı ve sıvı atıklarla kirleniyor. Arada önemli bir sanayi tesisi, ya da belirgin bir kirletici yok. Fakat insanlar kendi çöp ve kanalizasyonu ile bunu yapıyor. Aynı insanlar kıyı kuşağına göç ettiklerinde bu suyu içemiyor, «su akar, bakar» durumunu yaşıyor.

Giresun – Kümbet; Şehitler Obası Çeşmesi ve devamı

Ordu - Gökçöy

2-Doğal su kaynaklarımıza yerli ve yabancı su şirketleri el koydu. Hammaddesine bir kuruş vermedikleri (doğadan armağan!) suyun yarım litresinin en az 1 lira ve üstü fiyatlarla satıyorlar. Yarın kaç lira olacak bir tahmininiz var mı?

3-HES'lerle de birçok su havzası Yine özel şirketlerin eline geçti.

2 AÇLIĞA
SON

Vatanımız, topraklarımız; Çarşamba Ovası ve BES

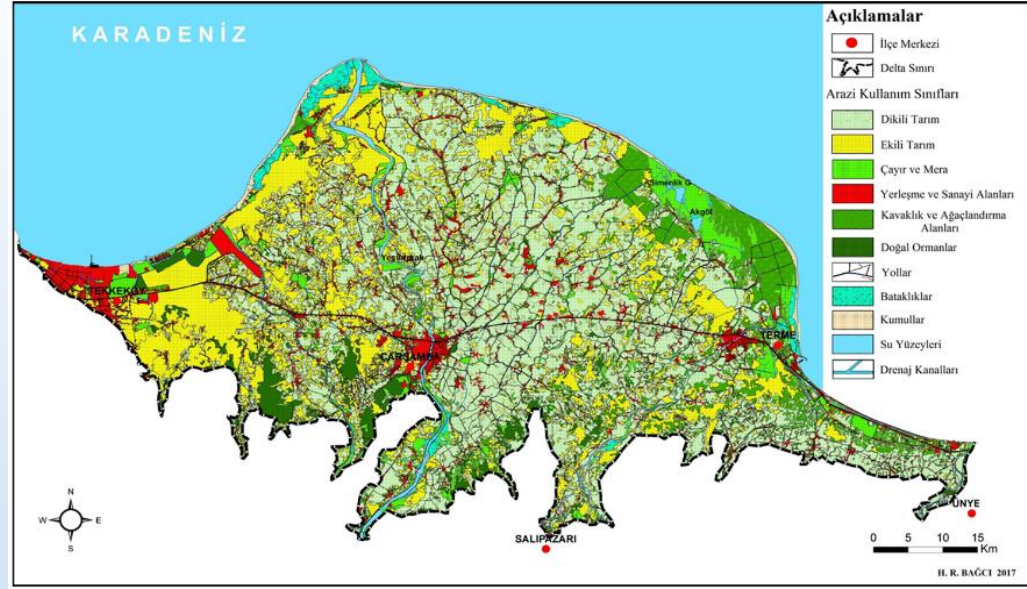
Türkiye'nin üçte ikisi tarıma elverişli değil. Tarıma elverişli olan üçte bir topraklarımızın çok azı Çarşamba Ovası kadar verimli. O yüzden Çarşamba Ovası 1. derece tarımsal sit alanı.

Çarşamba Ovası

İç Anadolu; Sivas Yöresi

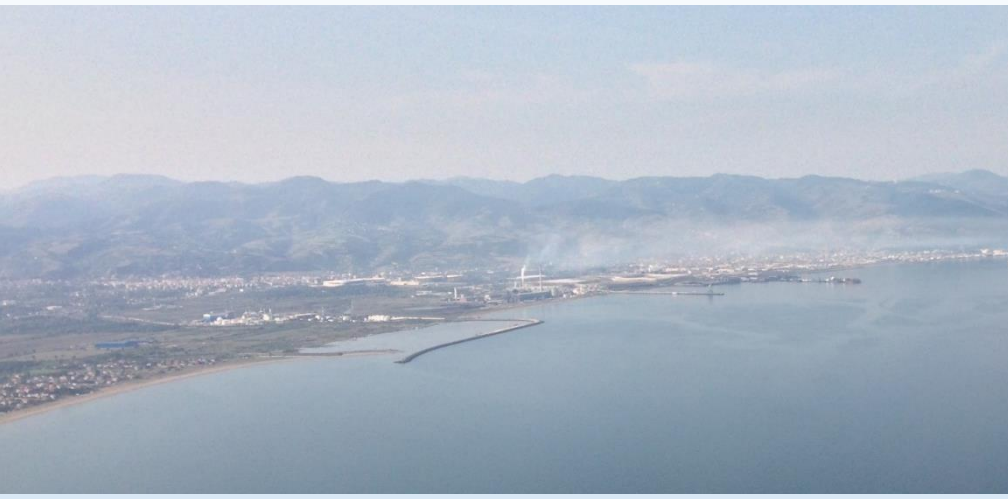
Mecitözü

Çarşamba

Çarşamba BES

Günümüzde Tekkeköy

1990'larda Tekkeköy'de Mobil Santral tartışmaları.

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

ÇARŞAMBA OVASI

"Nitelikli Tarım Alanıdır, Kirletilemez"

BAHÇE ATIĞI YAKACAK BİYOKÜTLE TESİSİ İÇİN ÇED RAPORU BİLE İSTENMEDİ
EN VERİMLİ OVAYA
SANTRAL YAPILACAK
Türkiye'nin en önemli tarım arazilerinden biri olan Çarşamba Ovası'na biyokütle termik santrali yapılacağı belirtildi. Tarım ve hayvancılıkla geçinen yöre halkı endişe duyarken, santrali kuracak olan şirket "ÇED gerekli değildir" kararı aldı

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

ÇARŞAMBA BİYOKÜTLE ENERJİ SANTRALİ VE ÇAD (Çevresel Algı Değerlendirmesi)

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz

Yeni Çarşamba Türküsü
ÇARŞAMBA'YI İŞ ALDI!

Prof. Dr. Cevdet Yılmaz

**SAMSUN'DA OLUMSUZ ALGI
OLUŞTURANA DAVA AÇACAK**

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

11 SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİR VE YAŞAM ALANLARI

- İklim konforu; daha çok klima kullanımı
- Trafik, emisyon, karbon salınımı
- Yeşil alan yokluğu

2000 - 2020

Atakum - Yenimahalle

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ; «Doğal Afetler Sonucu Ortaya Çıkan Zararların Katlanarak Artmasında İnsanların İçinde Yaşadıkları Coğrafyadan Habersiz Olmalarının Rolü ve Önemi» İklim İçin İşbirliği ve Yeşil Mutabakat Çalıştayı, 6-7 Ocak 2022, Samsun

Atakum
sahilinde son
kalan iki katlı
yazlıkların yerini
denizin etkisini
kesen yüksek
binaların alması.

SONUÇ

- Küresel ısınma ve iklim değışikliğı kapımızı çalmıştır. Aksi olsaydı bilim insanlarımızı yalancı durumuna düşürmüş olurduk. Elbetteki iklimde bir miktar değışme vardır ve olmaya da devam edecektir.
- Dünya ile birlikte alınması gereken tedbirler vardır. Dünyadan bağımsız olmadığımızı göre biz de bu tedbirlere katkıda bulunmalıyız.
- Fakat her zamanki kolaycılığımızla, son yıllarda ülkemizde yaşanan sel, taşkın, yangın vb felaketleri küresel ısınma ve iklim değışikliğine bağlamamız asla doğru değildir.

SONUÇ

-Örneklerde de görüldüğü gibi geçmişten ders çıkarmamak, geçmişte yaşananları kayıt altına almamak, halâ bu konuda yeterli çabayı göstermemek, sağlam bir arşivcilik geleneği, kent müzesi benzeri kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla geçmişin acı ve tatlı tecrübe ve yaşanmışlıklarını bugünün insanlarına ve gelecek nesillere aktarma çabası içinde olmayışımız ve daha nice ihmalkarlıklarımızla bilim yerine kolaycılığa kaçarak günü geçiştiriyoruz.

-Yaşadığımız çevreyi iyi tanımak, coğrafyamızı bilmek, çevremize zarar vermeden ondan en iyi şekilde faydalanmanın yollarını bulmak zorundayız.

Sonuç

-İnsanoğlu doyumsuz olup Batı'nın yaşadığı ve artık terk etmeye başladığı «kâr için her yol mubahtır» mantığı ile ülkemizde vahşi kapitalizmin en aşırı örneklerini görmeye başladığımız bugünlerde devlet olarak gerekli tedbirleri almalı, kamu yararı adına kişisel menfaatleri sınırlandırmalı, aşırılıklara göz yummamalıyız.

-Havamıza, suyumuza, toprağımıza sahip çıkmalı, şehirlerimizi ve köylerimizi yaşanabilir yapmak için elimizden gelen gayreti göstermeliyiz.

-Bugün bunun için buradayız. Daha söylenecek çok söz, verecek çok örnek olsa da....

SABIRLA DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDER, SAYGILARIMI SUNARIM.